ILGARS GROSVALDS, ULDIS ALKSNIS,
AUGUSTS RUPLIS, IMANTS MEIROVICS

LATVIJAS UNIVERSITĀTES ĶĪMIJAS FAKULTĀTES FARMĀCIJAS NODAĻA (1919–1950)

Jautājums par farmaceitu sagatavošanu Latvijas Augstskolā nopietni izvirzījās 1919. gada augustā, kad fakultāšu veidošanā iesaistījās Petrogradas 2. universitātes farmācijas profesors Eduards Zariņš. Farmācijas nodaļas organizēšanai izveidoja apakškomisiju, kurā piedalījās profesors Eduards Zariņš no Rīgas Politehniskā institūta pārņemšanas komisijas, farmācijas maģistrs Eduards Svirlovskis no Veselības departamenta un provizors Mārtiņš Pusbarnieks no 1. Latvijas Farmaceitu kongresa biroja.

Latvijas Augstskolas organizācijas komisija 1919. gada 2. septembrī nolēma, ka Farmācijas nodaļa atverama Ķīmijas fakultātē. Šis datums uzskatāms par Farmācijas nodaļas dzimšanas dienu. 1919. gada 18. septembrī izglītības ministrs Dr. K. Kasparsons izdeva rīkojumu nr. 592, kurā teikts "*Pie Latvijas Augstskolas ar šo mācību semestri atverama Veterinārmedicīnas fakultāte un Farmācijas nodaļa pie Ķīmijas fakultātes.*" Ķīmijas un Farmācijas nodaļa darbojās kopā vairāk nekā 30 gadu (1919–1950) [1–18].

Apakškomisija izstrādāja mācību plānu, liekot pamatā ar ķīmiķiem kopējus pamatdisciplīnu kursus ar attiecīgiem praktiskiem darbiem, papildinot tos ar bioloģisko zinātņu priekšmetiem un speciālajām farmācijas disciplīnām.

1919./20. gadā pieņemtais četrgadīgais mācību plāns paredzēja pirmos trīs gadus nodarbībām, bet ceturto – praksei un diplomdarbam. 43% nodarbību laika bija veltīti ķīmijas disciplīnām, 16% – bioloģijas, 30% speciālajām farmācijas disciplīnām, bet 11% – pārējām. 1924. gada oktobrī pieņēma "D" programmu un noteikumus, pēc kuriem Farmācijas nodaļa strādāja turpmākos gadus.

Pēc Dekānu padomes 1921. gada decembra lēmuma, Ķīmijas fakultātes štatu projektā bija paredzēts: farmācijas ķīmijā viena profesora un viena asistenta vieta, farmakognozijā 1 profesora, 1 docenta un 1 asistenta vieta, praktiskajā farmācijā 1 docenta un 1 asistenta vieta, bet uztura un baudvielu ķīmijā 1 profesora un 1 asistenta vieta. 1924. gada štatu projektā Farmācijas nodaļā mācību spēku skaitu palielināja līdz 4 profesoru, 1 docenta un 5 asistentu vietām [1, 2].

1919. gada 29. septembrī Farmācijas nodaļā mācības uzsāka 24 studenti, bet Bermonta uzbrukums pārtrauca mācības no 8. oktobra līdz 22. novembrim. Nodaļā turpināja studēt arī bijušie Krievijas universitāšu farmācijas studenti, kuriem bija atļauts divu gadu laikā pabeigt studijas pēc agrākām programmām un iegūt provizora grādu. Kara dēļ daļai studentu nebija vidējās izglītības un tiem vēl bija jānokārto daži vidusskolas kursa eksāmeni. Šos studentus sauca par hospitantiem.

Par pirmajiem mācību spēkiem Farmācijas nodaļā 1919. gadā ievēlēja profesoru *mag. pharm.* Eduardu Zariņu un asistentu *mag. pharm.* Eduardu Svirlovski (1. tab.) [1, 2].

1920. gada beigās par Farmācijas nodaļas asistentu kļuva Petrogradas Kara medicīnas akadēmijas asistents Teodors Lejiņš. Par lektoru ievēlēja Dāvi Blūmentālu (1871–1937), kas lasīja farmācijas vēstures kursu (1920–22), bet vēlāk bija Latvijas armijas Farmācijas daļas priekšnieks pulkveža dienesta pakāpē (1922–31). 1920. gadā E. Svirlovski ievēlēja par docentu [1, 2].

1921. gadā par Farmācijas nodaļas docentu kļuva uz Voronežu evakuētās Tērbatas Universitātes docents Jānis Maizīte, bet par vecāko asistentu Uzturvielu un baudvielu ķīmijas katedrā – Gruzijas universitātes Higiēnas katedras ķīmijas daļas vadītājs Jānis Kupcis, kuru 1922. gadā ievēlēja par vecāko docentu tiesu ķīmijā un aptiekas laboratorijas praksē (2. tab.).

1926. gadā vecākais asistents Teodors Lejiņš atstāja dienestu. Par jaunākām asistentēm kļuva subasistentes Zelma Lejiņa-Ungure (1926–27) un Irina Robežniece (1926–27), kā arī Marta Ieviņa-Skuja (1926–27), kura pēc laulībām no fakultātes aizgāja. 1927. gadā par jaunākajiem asistentiem ievēlēja Viktoru Šķilteru, Mildu Labsvīru un Olgu Grauzi. 1934. gadā Irina Robežniece kļuva par vecāko asistenti. 1935. gadā Olgu Grauzi-Lāci un Viktoru Šķilteru izvirzīja par vecākiem asistentiem, bet 1937. gadā Mildu Dūmiņu-Labsvīru – par vecāko asistenti. 1938. gadā asistentu saimi papildināja Pēteris Ērmanis, bet 1939. gadā – Kārlis Kazerovskis [1, 2].

Ilgāk par 10 gadiem par subasistentiem strādājuši: Farmācijas ķīmijas katedrā Augusts Maizīte (1922–44), Praktiskās farmācijas katedrā Olga Auziņa (1927–37) un Uzturvielu katedrā Cecīlija Putniņa (1926–39).

1923.–24. gadā E. Zariņa, E. Svirlovska un J. Kupča maģistra grādu pielīdzināja LU doktora grādam. Par nopelniem fakultātes organizēšanā un sasniegumiem zinātnē E. Zariņam 1929. gadā un J. Kupcim 1934. gadā piešķīra farmācijas doktora *honoris causa* (*Dr. pharm. h. c.*) grādu [2].

Pirmais *Dr. pharm.* grādu (1936) fakultātē ieguva Jūlijs Rummerts, aizsteidzoties priekšā saviem skolotājiem J. Maizītem un E. Svirlovskim. Viņš doktora disertāciju aizstāvēja 1936. gada 30. septembrī. Vec. doc. Jānis Maizīte aizstāvēja doktora disertāciju 1937. gada 10. martā un tā paša gada 28. aprīlī viņu ievēlēja par farmācijas ķīmijas profesoru. Eduards Svirlovskis *Dr. pharm.* grādu ieguva 1937. gada 20. maijā.

1. tabula. Farmācijas profesori un lektori

	Vārds, Uzvārds	Zinātniskais grāds	Profesors	Vec. docents	Docents	Asistenti	Piezīmes
1.	Eduards Zariņš	Dr. pharm. h.c. (1929) Mag. pharm. (1908)	1919–44	–	–	–	
2.	Eduards Svirlovskis	Dr. pharm. (1937) Mag. pharm. (1906)	1924–49	–	1920–24	1919–20	
3.	Jānis Kupcis	Dr. pharm. h.c. (1934) Mag. pharm. (1901)	1927–36	1922–27	–	1921–22**	* Vec. asist.
4.	Jānis Maizīte	Dr. pharm. (1937)	1937–50	1922–37	1921–22	–	
5.	Jūlijs Rumments	Dr. pharm. (1936)	1941–43*	–	1938–41	1937–38**	* Ārk. prof. ** Privātdoc.
6.	Dāvis Blūmentāls	Provizors (1900)	–	–	–	1920–22**	* Lektors

2. tabula. Farmācijas nodaļas docenti, vec. lektori un asistenti (1921–1950)

Vārds, uzvārds	Zinātniskais grāds	Docents, *DOC.V.I.	Vecākais lektors	Vecākais asistents	Asistents	Jaunākais asistents	Subasistents *LABORANTS
1. Teodors Lejiņš	Provizors	—	—	1923–26	1921–23	—	—
2. Zelma Lejiņa-Ungure	Farm. kand.	—	—	—	—	1926–27	1922–26
3. Marta Ieviņa-Skuja	Inž. ķīmiķis, Farm. kand.	—	—	—	—	1926–27	—
4. Irina Robežniece	Farm. kand.	*1940–41, 1944–48	—	1934–40	1927–34	1926–27	1923–26
5. Olga Grauze-Lāce	Inž. ķīmiķis, Farm. kand.	—	—	1935–44	1929–35	1927–29	—
6. Viktors Šķilters	Farm. kand.	*1940–41, 1944–47	1947–50	1935–40 1941–44	1928–35	1927–28	1923–27
7. Milda Dūmiņa-Labsvīrs	Farm. kand., Farm. zin. kand.	—	1949–50	1937–44	1928–37 1944–49	1927–28	1923–27
8. Pēteris Ērmanis	Farm. kand.	—	—	1942–44	1940–42	1938–40	1937–38
9. Kārlis Kazerovskis	Farm.kand.,Dr.pharm. (1943)	—	—	—	1942–44	1939–42	—
10. Jānis Blumbergs	Mag. pharm.	—	—	—	1942–44	1941–42	—
11. Elmārs Brēmanis	Farm. kand.	—	—	—	—	1940–44	1939–40
12. Hackels Vasermanis	Farm. kand.	—	1946–50	—	—	—	—
13. Marta Liepiņa	Farm.kand.,Farm.zin.kand.	—	1949–50	—	1945–49	—	—
14. Zelma Bērzkalne	Farm. kand.	—	—	—	1945–50	—	—
15. Cecīlija Putniņa	Farm. kand.	—	—	—	1945–50	—	1926–39
16. Marta Alberta	Farm. kand.	—	—	—	1945–50	—	—
17. Malvīna Baumanē	Farm. kand.	—	—	—	1945–49	—	—
18. Ilga Sauka	Farm. kand.	—	—	—	1949–50	—	—
19. Vilma Jaunsila	Farm.	—	—	—	1949–50	—	*1946–47

Piezīme: V. Jaunsila 1947–49 bija aspirante

3. tabula. Farmācijas nodaļas mācībspēki 1939. gadā [2]

KATEDRA	MĀCĪBU SPĒKI	PRIEKŠMETI	LABORATORIJAS
FARMĀCIJAS ĶĪMIJA	<p>1. Jānis Maizīte Prof., Dr. pharm.</p> <p>2. Milda Dūmiņa Vec. asist., farm. kand.</p> <p>3. Augusts Maizīte Subasist., farm. stud., prov.</p>	<p>1. Farmācijas ķīmija veter. medicīnā.</p> <p>2. Ārstniecisko vielu izmeklēšana.</p> <p>3. Receptūra.</p> <p>4. Ievads prakt. farmācijā.</p> <p>5. Farmācijas vēsture.</p> <p>Praktiskie darbi ārstniecisko vielu izmeklēšanā.</p> <p>Praktiskie darbi receptūrā.</p>	<p>1. Ārstniecisko vielu izmeklēšanas laboratorija.</p> <p>2. Receptūras laboratorija.</p> <p>Ārstniecības vielu izmeklēšanas laboratorija.</p> <p>Receptūras laboratorija.</p>
Uztura vielu ķīmija	<p>1. Eduards Zariņš Prof., Dr. pharm. h.c.</p> <p>2. Irina Robežniece Vec. asist., farm. kand.</p> <p>3. Elmārs Brēmanis Subasist., farm. stud.</p>	<p>1. Uztura vielu ķīmija.</p> <p>2. Farmācijas ķīmija.</p> <p>Praktiskie darbi uzturvielu ķīmijā.</p> <p>–</p>	<p>Uztura vielu ķīmijas laboratorija.</p> <p>Uztura vielu ķīmijas laboratorija.</p> <p>Uztura vielu ķīmijas laboratorija.</p>
FARMAKOĢNOZIJA	<p>1. Eduards Svirlovskis Prof., Dr. pharm.</p> <p>2. Olga Grauze Vec. asist., farm. kand., inž. ķīm.</p> <p>3. Elmārs Brēmanis Jaun. asist.</p>	<p>1. Farmakognozija.</p> <p>2. Mikroskopija.</p> <p>Praktiskie darbi farmakognozijā un mikroskopijā.</p> <p>–</p>	<p>Farmakognozijs institūts.</p> <p>Farmakognozijs institūts.</p> <p>Farmakognozijs institūts.</p>
PRAKTISKĀ FARMĀCIJA	<p>1. Jūlijs Rumments Prof., Dr. pharm.</p> <p>2. Viktors Šķilters Vec. asist., farm. kand.</p> <p>3. Pēteris Ērmanis Jaun. asist., farm. kand.</p>	<p>1. Tiesu ķīmija.</p> <p>2. Klīniskās analīzes.</p> <p>3. Ārstniecisko vielu pagatavošana.</p> <p>Praktiskie darbi tiesu ķīmijā un klīniskā analīzē.</p> <p>Praktiskie darbi ārstniecisko vielu pagatavošanā.</p>	<p>1. Tiesu ķīmijas un klīniskās anal. lab.</p> <p>2. Ārstniecisko vielu pagat. lab.</p> <p>Tiesu ķīmijas un klīniskās analīzes laboratorija.</p> <p>Ārstniecisko vielu pagatavošanas laboratorija.</p>

1936. gada 29. aprīlī nomira J. Kupcis. Viņa vietā nāca Jānis Rumments, kas kopš 1933. gada bija gatavots darbam Praktiskās farmācijas katedrā. 1936. gadā viņš habilitējās par privātdocentu un 1937. gada 1. janvārī sāka strādāt šajā amatā (1. tab.). Viņam uzdeva lasīt visus mācību priekšmetus, kurus līdz tam bija lasījis J. Kupcis [2].

Farmācijas mācībspēku sadalījums pa katedrām, lasītie lekciju kursi un vadītās laboratorijas sīkāk aplūkotas 3. tabulā.

Ķīmijas fakultātes attīstībai daudz deva profesors E. Zariņš. Viņu vairākkārt ievēlēja par Ķīmijas fakultātes dekānu (1922–24; 1926–28; 1931–33; 1935–37; 1939–40; 1941–43). Ķīmijas fakultātes sekretāra pienākumus vairākkārt veica J. Maizīte (1925–26; 1928–31; 1937–39).

Sākumā Farmācijas nodaļa atradās Ķīmijas fakultātes ēkā Kronvalda bulv. 4. Sakarā ar telpu trūkumu Farmakognoziņas katedru un Farmācijas ķīmijas katedru 1925. gada janvārī pārvietoja uz Baznīcas ielu 5, bet Praktiskās Farmācijas un Uzturvielu un baudieliu katedra palika Kronvalda bulv. 4 [2].

1923. gada 23. februārī Elizabetes ielā 63 atvēra Universitātes aptieku, ko visu laiku no dibināšanas sākuma vadīja prof. E. Zariņš. Te, studijas beidzot, studenti apguva 2 mēnešu ilgu aptieku praksi (laboratorijas praksi apguva fakultātē). Šauro telpu dēļ tajā vienlaikus varēja praktizēties 4 studenti, gadā – 24. Aptiekas personāla sastāvs bija šāds: pārvaldnieks, 10 farmaceitu ar augstskolas diplomu un 10–12 citu darbinieku.

Laboratorijas praksi studenti veica ārstniecības vielu pagatavošanas laboratorijā, kas atradās fakultātes ēkas pagrabā. Šo laboratoriju pārzināja Praktiskās farmācijas katedra, darbus vadīja katedras mācībspēki kopā ar Universitātes aptiekas darbiniekiem. Aptieka apgādāja laboratoriju ar materiāliem; tā paturēja pagatavotos preparātus [2].

Farmācijas nodaļas mācībspēki līdzās pedagoģiskajam darbam veiksmīgi darbojās zinātniskās pētniecības laukā [1–4]: no 1919. līdz 1939. gadam publicētas 6 grāmatas un 169 raksti (4. tabula).

Eduards Zariņš (1876. g. 19. nov., Jaunraunas pag., Cēsu raj. – 1947. g. 23. jūl., Lādē, Vācijā), 1904. gadā beidzis Tērbatas Universitātes Farmācijas nodaļu. 1908. gadā Petrogradas Kara medicīnas akadēmijā aizstāvējis farmācijas maģistra grādu. LU profesors, Uzturvielu un baudieliu ķīmijas katedras vadītājs 1919–44. Lasījis lekcijas uzturvielu un baudieliu ķīmijā un farmācijas ķīmijā [19, 20]. Kopā ar saviem skolniekiem un līdzstrādniekiem pētījis Latvijas pārtikas produktus – augu un dzīvnieku eļļas, taukus, pienu, piena produktus, miltus, medu, augļus un ogu vīnus. Par darbu “*Pētījumi par Rīgas jūras līča un Baltijas jūras ūdens ķīmisko sastāvu Latvijas piekrastē*” kopā ar J. Ozoliņu 1935. gadā saņēmis Krišjāņa Barona prēmiju. Līdz 1939. gadam publicējis 72 zinātniskus darbus, to skaitā grāmatas “*Piens un piena preparāti*” [21], “*Uztura vielu ķīmija*” [22], “*Dzeramais ūdens, tā izmeklēšana un novērtēšana*” [23],

“Alkoholiskie dzērieni un to izmeklēšana” [24], “Vitamīni, hormoni, fermenti un to nozīme uzturā” [25]. E. Zariņa asistenti Uzturvielu katedrā bijuši Teodors Lejiņš (1921–26), Irina Robežniece (1926–40), Jānis Blumbergs (1941–44), kuri vadīja praktiskos darbus uzturvielu ķīmijā.

Teodors Lejiņš (1889. g. 27. nov. Zasas pag., Jēkabpils apr. – 1961. g. 31. martā Grandrepidsā, ASV) beidzis Tērbatas Universitāti ar provizora grādu (1917), LU Farmācijas ķīmijas katedras asistents un vecākais asistents (1920–26), Ķīmijas fakultātes asistents, vēlāk aptiekas īpašnieks Zasā [2].

Irina Robežniece (1887. g. 20. jūl. Pēterburgā – 1972. g. 3. nov. Rīgā) – bioloģijas zinātņu kandidāte (1946), LU docētāja (1926–41, 1944–48), Ķīmijas fakultātes dekāne (1945–47), Farmācijas nodaļas Bioķīmijas katedras vadītāja (1944–48), Rīgas Medicīnas institūta Farmakognozes katedras vadītāja (1951–59). Savos pētījumos pievērsusies vitamīniem un fermentiem un to pārmaiņām organismā. 1937. gadā strādājusi Zviedrijā pie Nobela prēmijas laureāta prof. H. K. fon Eilera-Helpina, pētot kozimāzu, 1938. g. Ungārijā Segedas universitātē pie prof. A. Sengerģi, pētot flavonu (P un C vitamīnus). Izstrādājusi vairākas metodes pārtikas produktu (piemēram, laktozes) kontrolē. Līdz 1939. gadam publicējusi 10 zinātnisku darbu [1, 2, 26–28].

Jānis Blumbergs (1912. g. 11. okt. Kūduma pag., Cēsu raj. – 1980. g. 4. aug. Ņūbransvikā, ASV) beidzis LU 1939. g. docētājs (1941–44). Pēc kara strādājis Prinstonā, Ņūdžersijas štatā (ASV) *FMC* uzņēmumā par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku. Viņš ir 39 patentu autors organiskajā un peroksīdu ķīmijā.

Elmārs Brēmanis (1914. g. 21. jūn., Dzērbenē, Cēsu raj.) – asistents (1940–44) Uztura vielu ķīmijas katedrā. Pēc kara strādājis ASV par uzturvielu speciālistu.

Jānis Maizīte (1883. g. 10. maijā Liepas pag., Cēsu raj. – 1950. g. 14. febr. Rīgā) beidzis Tērbatas Universitāti (1908), Farmācijas doktors (1937), LU un LVU profesors (1937–50). [29–31]. Lasījis lekcijas ķīmijā, ārstniecības vielu izmeklēšanā, receptūrā, ievadu praktiskā farmācijā [23]. Bijis ārstniecības vielu izmeklēšanas un receptūras laboratorijas vadītājs. Pētījis ārstniecības augus, to skaitā paparžu un skuju ekstraktus, Latvijas terpentīnēļas un ēteriskās eļļas. Bijis Starptautiskās farmaceitu federācijas prezidija loceklis, *Latvijas farmakopejas* (1940) galvenais redaktors un iniciators. Savācis plašu kolekciju par aptieku vēsturi, kura glabājas Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejā.

Farmakopeju, kas sastādīta pēc citu valstu paraugiem, var uzskatīt, kā atzīmē J. Stradiņš, “par J. Maizītes nozīmīgāko ieguldījumu farmācijā” [31]. Viņš tai veltījis sava mūža 13 labākos gadus (1927–1940). Šis krājums noteica stingru kārtību Latvijas aptieku praksē. J. Maizīte tam sarakstījis 157 rakstus.

J. Maizītes asistenti bijuši farmācijas kandidāti Milda Dūmiņa (1927–44) un Pēteris Ērmanis (1938–44), kuri vadīja praktiskos darbus ārstniecisko vielu izmeklēšanā.

Milda Dūmiņa-Labsvīrs (1900. g. 28. janv. Vecbilskas muižā, Valkas apr. – 1992. g. 30. dec. Rīgā) – farmācijas zinātņu kandidāte (1949), LU un LVU docētāja (1927–50), RMI Farmācijas ķīmijas katedras vadītāja (1950–70). Pilnveidojusi ārstniecības vielu pētīšanas metodes. Līdz 1939. gadam publicējusi 3 zinātniskus darbus.

Pēteris Ērmanis (1905. g. 10. aug. Cēsu pag. – 1964. g. 10. aug. ASV) beidzis LU 1935. gadā. Bijis LU Farmācijas nodaļas jaunākais asistents (1938–40), asistents (1940–42) un vecākais asistents (1942.–44.). Publicējis pētījumu “*Sīkbūtnes Ķemeru dūņās*” [32].

Jānis Kupcis (1871. g. 1. martā Jaunjērcēnu pag., Valkas apr. – 1936. g. 29. apr. Rīgā) beidzis Tērbatas Universitāti (1896), farmācijas maģ. (1901), farmācijas *Dr. honoris causa* (1934), LU docents (1922–27), profesors (1927–36), praktiskās farmācijas katedras (1922–36) [33]. Lasījis lekcijas tiesu ķīmijā, klīniskajā analīzē un ārstniecisko vielu pagatavošanā. Pārzinājis Tiesu ķīmijas laboratoriju un Ārstniecības vielu pagatavošanas laboratoriju. Pētījis Latvijas minerālūdeņus, dziedniecības dūņas, to sastāvu un izcelsmi, kā arī ārstniecisko dūņu izmantošanu, pētījis arī zarnu parazītu izplatību Latvijā un ieteicis līdzekļus to apkarošanai, rakstījis par tautas medicīnas līdzekļiem dainās. Par darbiem “*Siguldas un apkārtnes minerālūdeņi*” [34], “*Pētījumi par Ķemeru sēravotiem*” (1927) un “*Pētījumi par joda saturu Latvijas ūdeņos kākšļa izplatīšanās noskaidrošanai*” (1931) [35] J. Kupcim piešķirtas Krišjāņa Barona prēmijas [2]. J. Kupcis publicējis 35 zinātniskus darbus. J. Kupča asistenti praktiskajā farmācijā bijuši Zelma Lejiņa (1926–27) un Viktors Šķilters (1927–36), kas vadījuši praktiskos darbus tiesu ķīmijā un klīniskajā analīzē.

Zelma Lejiņa-Ungure (1900. g. 2. janv. Valmieras apr.) – farm. kand. (1925), Uzturvielu ķīmijas katedras subasistente (1922–25), Praktiskās farmācijas katedras subasistente (1925–26) un jaunākā asistente (1926–27). Kopā ar J. Kupci publicējusi darbu par Ķemeru dūņām.

Viktors Šķilters (1896. g. 1. maijā Limbažos – 1977. g. 11. sept. Limbažos) beidzis 1927. g. LU (farmācijas kand.). LU, LVU un RMI docētājs (1927–63), RMI Zāļu formu tehnoloģijas un galenisko preparātu katedras vadītājs (1953–63). Pētījis dzeramo ūdeni un kuņģa sulu. Par darbu “*Daži dati par cilvēku zarnu parazītu izplatīšanos Latvijā, sevišķi Latgalē*” [36] 1936. gadā apbalvots ar Kultūras fonda prēmiju. Līdz 1939. gadam publicējis 5 zinātniskus darbus.

Jūlijs Rumments (1900. g. 14. dec. Rūjienā – 1943. g. 15. janv. Rīgā) beidzis 1927. g. LU (farmācijas kand.), farmācijas doktors (1936). LU docētājs no 1937. g., no 1942. g. – ārkārtas profesors. Vadījis Praktiskās farmācijas katedru (1941–43) [37]. Pētījis eksportsviesta aromāta veidošanos, turpinājis J. Kupča iesāktu vietējo minerālūdeņu un dziedniecības dūņu pētniecību, izstrādājis joda kvantitatīvās noteikšanas metodes. Bijis ilggadējs *Latvijas Farmaceitu Žurnāla* redaktors (1931–40). Līdz 1939. g. publicējis 5 zinātniskus darbus.

Eduards Svirlovskis (1874. g. 10. nov. Ūziņu pag., Jelgavas apr. – 1949. g. 17. maijā Rīgā) 1906. g. beidzis Tērbatas Universitāti (farmācijas maģistrs), farmācijas doktors (1937). LU un LVU Farmakognozijas katedras vadītājs (1920–49), profesors (1924). Lasījis lekcijas farmakognozijā un mikroskopijā [38, 39]. Pētījis ārstniecības augu (uzpirkstītes, miltenāju) ķīmiju un jaunu hibrīdu iegūšanas iespējas, kā arī dažu magoņu sugu un Japānas piparmētru aklimatizāciju. Līdz 1939. gadam publicējis 26 darbus, to skaitā grāmatas par mikroskopiju [40] un farmakognoziju [41]. Viņa asistenti bijuši Marta Skuja-Ieviņa (1926–27), Olga Grauze-Lāce (1927–44) un Kārlis Konstantīns Kazerovskis (1939–44), kuri vadījuši praktiskos darbus farmakognozijā un mikroskopijā.

Marta Ieviņa-Skuja (1899. g. 7. dec. Alsviķu pag., Alūksnes apr. – 1978. g. 8. martā Rīgā) – inženiere ķīmikē (1926), Farmakognozijas katedras jaunākā asistente (1926–27).

Augusts Maizīte (1894. g. 26. jūn. Liepas pag. Lečos – 1966. g. 1. jūl. Griničā, Ņujorkā, ASV). Prof. J. Maizītes brālis. Ilggadējs LU Ķīmijas fakultātes Farmācijas nodaļas subasistents (1922–1944). Provizora grādu ieguvis 1922. gadā. 1944. gadā emigrējis.

Olga Grauze-Lāce (1897. g. 7. nov. Rīgā – 1952. g. 30. dec. Vācijā) – inženiere ķīmikē (1927), farmācijas kandidāte (1929), LU docētāja (1927–44). Papildinājusies Cīrihes Tehniskās augstskolas organiskās ķīmijas laboratorijā pie prof. Leopolda Ružičkas (1936). Publicējusi 2 zinātniskus darbus.

Kārlis Kazerovskis (1910. g. 2. nov. Kūduma pag., Cēsu apr. – 1987. g. 21. jūn. Stanktpēterburgā, Floridā, ASV) – farmācijas kand. (1937), *Dr. pharm.* (1943), LU docētājs (1939–44). Tūlīt pēc kara strādājis UNNRA universitātē Vācijā, bet no 1949. gada Ferri institūta Farmācijas koledžā Bigrepidā, Mičiganā (ASV) par farmakognozijas asistentprofesoru un profesoru, bijis arī šās koledžas Farmakognozijas nodaļas vadītājs (1969–76). Pētījis ārstnieciskos augus un farmakoloģisko vielu izdalīšanu no tiem [12].

Laikposmā no 1919. līdz 1939. gadam LU Ķīmijas fakultāte uzņēma 1793 studentus, to skaitā 699 (40,0%) farmaceitus (5. tab.). No 555 absolventiem farmaceitu bija 219 (39,5 %). Lielākais uzņemto farmācijas studentu skaits bija 1922./23. māc. gadā – 69, bet lielākais farmāciju studējošo skaits bija 1933./34. māc. gadā un 1938./39. māc. gadā – 369. Lielākais studiju beigušo skaits farmācijā bija 1937./38. māc. gadā un 1939./40. māc. gadā – 25. Studentu skaits (300) stabilizējās no 1934. gada, bet absolventu skaits no 1930. gada bija ap 20. No Farmācijas nodaļā uzņemto studentu skaita (699) to beidza 219 (31,1%), no Ķīmijas nodaļā uzņemto studentu skaita (1094) – beidza 336 (30,7%) [2]. Farmācijas nodaļas absolventu skaitam jāpievieno 15 provizorus, kas Latvijas Universitātes sākumgados fakultāti beidza pēc agrākām Krievijas augstskolu programmām.

Laikposmā no 1930. līdz 1944. gadam visvairāk diplomdarbu (105) vadījis prof. J. Maizīte (katru gadu vidēji – 7). Prof. J. Kupcis bija vadītājs 44 darbiem,

prof. E. Zariņš – 33, prof. J. Rumments – 29, prof. E. Svirlovskis – 34, vec. asistente I. Robežniece – 1, asistents K. Kazerovskis – 1 [42]. Par farmaceitu labo sagatavotību ķīmijā liecina spējas diplomdarbos (kopskaitā 37) risināt organiskās, fizikālās un koloīdķīmijas jautājumus, kuri izstrādāti profesoru V. Fišera, G. Vanaga, P. Kalniņa, A. Janeka, M. Straumaņa, B. Jirgensona vadībā (6. tab.).

Labākie studentu godalgotie darbi: 1924./25. māc. gadā Nikolaja Tukuma “*Jauna metode santonina kvantitatīvai noteikšanai drogā*”; 1926./27. māc. g. Cecīlijas Putniņas “*Latvijas novada šķirņu rudzu ķīmiskais sastāvs*” un Jūlija Rummenta “*Mikroorganismu iespaids uz vilkogu lapu izvilkuma sastāvu*”; 1928./29. māc. g. Olgas Auziņas “*Bioķīmiskie procesi Ķemeru dūnās*” un Zeltas Šneideres “*Opija un tā preparātu izmeklēšanas metožu novērtēšana*”; 1931./32. māc. g. Annas Slemperes “*Skujū ekstraktu pagatavošana un novērtēšana*”; 1933./34. māc. g. Gustava Eikerta “*Spiritu surogātu noteikšana tinktūrās, zāļu spirtos un kosmētiskos preparātos*”; 1935./36. māc. g. Ernesta Mālera “*Ārstniecībā lietojamo Digitalis sugu un to krustojumu attīstības gaita un morfoloģija*” [2].

1940. gadā pēc Latvijas okupācijas LU notika lielas pārmaiņas. 1. septembrī humāno profesoru, korporācijas *Lettgalia* filistru E. Zariņu atcēla no Ķīmijas fakultātes dekāna un Uzturvielu katedras vadītāja amata. Uzturvielu katedras vadītājas pienākumus uzdeva vec. asistentei I. Robežniecei, kura, tāpat kā vec. asistents V. Šķilters, kļuva par docenta vietas izpildītāju un Farmācijas nodaļas vadītāju. Pēc Maskavas diktāta no priekšmetu sistēmas pārgāja uz kursu sistēmu [9, 11–13].

1940./41. māc. g. fakultāte uzņēma 65 ķīmiķus un 65 farmaceitus, bet to beidza 26 farmaceiti (7. tab.) [42].

Vācu okupācijas apstākļos Universitātē visumā atjaunoja veco kārtību. Par dekānu kļuva E. Zariņš (1941–42). Docenti I. Robežnieci apcietināja, viņa pavadīja cietumā gandrīz gadu (no 1941. g. 23. jūlija līdz 1942. g. 8. jūnijam). Apcietinājuma laikā bojā gāja rokrakstā sagatavotā disertācija. Darbā viņa atgriezās tikai pēc kara.

No 1941. līdz 1944. gadam fakultāti beidza 54 ķīmiķi un 44 farmaceiti [42]. No fakultātes beidzējiem laikā no 1919. līdz 1944. gadam jāatzīmē vairāki pazīstami farmaceiti [12, 16].

Jūda Krēmers (1907. g. 25. jūn. Līvānos – 1979. g. 25. sept. Rīgā), beidzis LU Farmācijas fakultāti (1933), biol. zin. dokt. (1967). No 1948. gada LVU Medicīnas fakultātes, vēlāk RMI docētājs, prof. (1969). Pētījis olbaltumu nozīmi uzturā un parenterālajā barošanā.

Hackels Vasermanis (1909. g. 11. jūl. Jaunjelgavā – 1996. g. 10. okt. Izraēlā) beidzis LU Farmācijas fakultāti (1934), ķīm. zin. kand. (1958). Galvenās aptieku pārvaldes pārvaldnieks (1944–51), LU Farmācijas nodaļas un RMI Farmācijas fakultātes mācībspēks (no 1946) un Neorganiskās ķīmijas katedras vadītājs (1961–68).

Harijs Auterhofs (1915. g. 1. aug. Tērbatā – 1983. g. 22. janv. Tībingenē) beidzis LU Farmācijas nodaļu (1940), ieguvis dabaszinātņu doktora grādu Vircburgas universitātē. Vadījis Tībingenes universitātes Farmācijas nodaļu (no 1963), bijis Vācijas farmācijas biedrības prezidents (1969–73), “*Farmācijas Arhīvs*” redaktors (1961–74) un laikraksta “*Deutsche Apotheker Zeitung*” izdevējs (no 1973). Sarakstījis rokasgrāmatu “*Wörterbuch der Pharmazie*”. Viņa pētījumi saistīti ar aktīvo vielu noteikšanu augu drogās un farmaceitiski izmantojamo reakciju mehānismu noskaidrošanu. Publicējis vairākas mācību grāmatas, 208 zinātniskus darbus [12].

Marta Vildava (dz. 1906. g. 4. martā Vestienā) – LU Farmācijas nodaļas absolvente (1944). Ķelnes universitātē ieguva dabaszinātņu doktores grādu (1958), strādājusi šajā augstskolā par pētnieci uzturvielu zinātnē un mikrobioloģijā [12].

Irēne Kazerovska-Grapmane (dz. 1907. g. 1. nov. Mālpilī) – LU Farmācijas nodaļas absolvente (1944). Ferri institūta Farmācijas koledžas docente bioloģijā [12].

Elga Vanaga-Krūmiņa (dz. 1915. g. Ribinskā) – LU Farmācijas nodaļas absolvente (1941), ķīmijas zinātņu kandidāte (1954), Organiskās sintēzes institūta zinātniskā līdzstrādniece.

1944. gada rudenī, Sarkanajai armijai ienākot Latvijā, bailēs no represijām seši no vienpadsmit Farmācijas nodaļas mācībspēkiem emigrēja no Latvijas. Uz Vāciju devās prof. E. Zariņš, vec. asistente O. Grauze, asistenti J. Blumbergs, E. Brēmanis, K. Kazerovskis un ilggadējais subasistents A. Maizīte, bet uz Zviedriju – asistents P. Ērmanis [11]. Pēc kara emigrējušie farmācijas studenti turpināja studijas UNNRA universitātē Minhenē un Baltijas universitātē Hamburgā, vēlāk Pinebergā, kur studijām pieteicās 14 farmācijas studentu [12].

Kad 1945. gada janvārī Ķīmijas fakultāte atjaunoja darbību. Farmācijas nodaļā bija palikuši 5 mācībspēki: profesori J. Maizīte un E. Svirlovskis, vecākie asistenti V. Šķilters, M. Dūmiņa un I. Robežniece. Atgriezās Cecīlija Putniņa, kas fakultātē agrāk bija strādājusi par subasistenti (1927–39). Darbā pieņēma pieredzējušās provizores Zeltu Bērzkalni (1896–1984), Malvīni Baumani (1904–1980) un Martu Liepiņu (1894–?). Par laboranti sāka strādāt 1946. gada absolvente Vilma Vāverāne-Jaunsila (1910–1993), kuru drīz uzņēma aspirantūrā [11].

Mācības notika pēc Maskavas mācību plāniem, kuri paredzēja farmaceitu sagatavošanu 4 gados bez diplomdarbu aizstāvēšanas. Prof. J. Maizīte izņēmuma veidā panāca atļauju studentiem izstrādāt un aizstāvēt diplomdarbus.

Farmācijas nodaļa (1945–50) sagatavoja speciālistus divos virzienos: aptieku darbiniekus ar kvalifikāciju ķīmiķis farmaceits un farmācijas tehnologus ar kvalifikāciju inženieris farmaceits [6]. Mācību un zinātniskais darbs norisinājās četrās katedrās: Bioķīmijas (līdz 1945. gadam Uzturvielu un baudvielu ķīmijas), Farmācijas ķīmijas, Farmakognozijas un Praktiskās farmācijas katedrā [6].

4. tabula. LU Farmācijas nodaļas mācībspēku publicēto darbu skaits [1, 2]

Nr. p.k.	Vārds, uzvārds	Kopējais publicēto darbu skaits	Līdz 1919. g.	1919–1940		1941–1944	1945–1950	
			grām. un raksti	grām.	raksti	raksti	grām.	raksti
1.	Eduards Zariņš	103	42	5	52	4	–	–
2.	Jānis Kupcis	45	17	–	28	–	–	–
3.	Eduards Svirlovskis	43	11	2	29	1	–	1
4.	Jānis Maizīte	109	6	–	98	1	1	3
5.	Jūlijs Rumments	19	–	–	19	–	–	–
6.	Irīna Robežniece	11(2) ¹	–	–	11(2) ¹	–	–	–
7.	Cecīlija Putniņa	(7) ¹	–	–	(7) ¹	–	–	–
8.	Jānis Blumbergs	(1) ¹	–	–	(1) ¹	–	–	–
9.	Elmārs Brēmanis	(3) ¹	–	–	(1) ¹	(2) ¹	–	–
10.	Viktors Šķilters	7	–	–	6	–	–	1
11.	Olga Grauze-Lāce	9	–	–	5	4	–	–
12.	Milda Dūmiņa-Labsvīrs	4	–	–	3	1	–	–
13.	Teodors Lejiņš	1	–	–	1	–	–	–
14.	Zelma Lejiņa	1	–	–	1	–	–	–
15.	Pēteris Ērmanis	3	–	–	1	2	–	–
16.	Kārlis Kazerovskis	3	–	–	–	3	–	–
17.	Augusts Maizīte	1	–	–	–	1	–	–
18.	Marta Liepiņa	(1) ²	–	–	(1) ²	–	–	–
19.	Voldemārs Grīnšteins	2	–	–	–	–	1	1

Publicētie darbi: ¹ – kopā ar E. Zariņu, ² – kopā ar E. Svirlovski.

5. tabula. Ķīmijas fakultātes studenti (1919–1940)

MĀCĪBU GADS	UZŅEMTIE			STUDĒJOŠIE*			BEIGUŠIE		
	ĶĪM.	FARM.	KOPĀ	ĶĪM.	FARM.	KOPĀ	ĶĪM.	FARM.	KOPĀ
1919/20	118	30	148	96	6	102	1	–	1
1920/21	195	53	248	268	38	306	11	–	11
1921/22	89	41	130	333	92	425	5	–	5
1922/23	63	68	131	361	161	522	12	–	12
1923/24	64	38	102	361	181	542	32	1	33
1924/25	55	15	70	356	173	529	17	4	21
1925/26	47	22	69	348	183	531	23	4	27
1926/27	40	25	65	327	209	536	14	5	19
1927/28	40	31	71	307	238	545	28	1	29
1928/29	41	39	80	300	280	580	25	18	43
1929/30	44	31	75	287	289	576	23	14	37
1930/31	32	31	63	293	316	609	20	19	39
1931/32	45	38	83	280	331	611	20	18	38
1932/33	45	48	93	277	352	629	12	15	27
1933/34	41	35	76	298	369	661	26	22	48
1934/35	36	34	72	268	361	629	12	16	28
1935/36	–	–	–	236	341	577	17	11	28
1936/37	36	36	72	237	342	579	13	24	37
1937/38	29	39	68	232	358	590	14	25	39
1938/39	32	45	77	248	369	617	11	22	33
1939/40	–	–	–	–	–	–	13	25	38
KOPĀ	1094	699	1793	–	–	–	336	219	555
PROVIZORI							–	15	15
PAVISAM							336	234	570

* Studējošo skaitā nav ieskaitīti hospitanti (studenti, kuriem jānokārto vidusskolas kurss), bet uzņemto skaitā ietilpst.

6. tabula. LU Farmācijas nodaļas mācībspēku vadītie diplomdarbi (1930–1944)

GADS	KOPĀ	J.KUPCIS	J.MAIŽĪTE	E.ZARIŅŠ	E.SVIRLOVSKIS	J.RUMMENTS	P.KALNIŠS	G.VANAGS	A.JANEKS	PĀRĒJIE	PIEZĪMES
1929/30	14	7	6	1	—	—	—	—	—	—	
1930/31	19	10	6	1	1	—	—	—	—	1*	* V. Fišers
1931/32	18	7	6	1	3	—	—	—	—	1*	* V. Fišers
1932/33	15	6	7	—	1	—	—	—	1	—	
1933/34	22	4	14	2	2	—	—	—	—	—	
1934/35	16	6	9	—	1	—	—	—	—	—	
1935/36	11	4	2	2	2	—	1	—	—	—	
1936/37	24	—	10	3	8	—	—	—	—	3*	* M. Straumanis (3)
1937/38	25	—	14	1	2	3	2	1	2	—	
1938/39	22	—	8	5	2	2**	—	3	2	—	** Ar E. Zariņu (2)
1939/40	25	—	6	5	2	9	—	3	—	—	
1940/41	26	—	7	2	2	6	—	7	—	2*	* B. Jirgensons (1) * I. Robežniece (1)
1941/42	8	—	1	5	—	2	—	—	—	—	
1942/43	12	—	1	1	1	4**	—	5	—	1	** Ar P. Ērmani (1)
1943/44	24	—	8	4**	7	3	2	2	—	—	* K. Kazeroškis (1) * Ar P. Ērmani (2) ** Ar J. Blumbergu (1)
KOPĀ	281	44	105	33	34	29	5	21	5	8	

7. tabula. LVU Ķīmijas fakultātes beigušo skaits [6, 42]

GADS	ĶĪMIĶI	FARMACEITI	KOPĀ
1940/41	11	26	37
1941/42	10	8	18
1942/43	7	12	19
1943/44	37	24	61
1945	—	—	—
1946	9	—	9
1947	9	4	13
1948	12	17	29
1949	36	36	72
1950	4	15	19
FARMACEITI-TEHNOLOGI			
1951	44	14	58
1952	59	14	73
1953	79	2	81

PSRS augstākā atestācijas komisija apstiprināja J. Maizītem un E. Svirlovskim farmācijas doktora grādu un profesora nosaukumu, bet I. Robežniecei – zinātņu kandidāta grādu un docentes nosaukumu.

Bioķīmijas katedru (1944–48) vadīja doc. I. Robežniece. Viņa lasīja lekcijas bioķīmijā un uzturvielu ķīmijā. Līdztekus strādāja Uzturvielu institūtā par direktora vietnieci (1946–50) [28]. Viņas tuvākā palīdzde bija Marta Alberta. 1948. gadā, pēc I. Robežnieces atlūguma, M. Alberta pārņēma viņas lasītos kursus. Šajā gadā viņa aizstāvēja arī kandidāta disertāciju.

Bioķīmijas katedrā līdztekus darbam Organiskās ķīmijas katedrā strādāja arī vēlākais LVU profesors Voldemārs Grīnšteins (1911–1985), kas vadīja praktiskos darbus Bioloģijas fakultātes studentiem. 1947. gadā viņš aizstāvēja ķīmijas zinātņu kandidāta disertāciju [45]. Viņš pētīja uzturvielas, īpaši vitamīnus; līdz 1950. gadam publicēja 2 zinātniskus darbus [43, 46]. Kopā ar K. Bambergu sarakstīja mācību grāmatu "*Kvantitatīvā analīze*" (1946) [44].

Farmācijas ķīmijas katedru līdz pat mūža beigām 1950. gadā vadīja profesors J. Maizīte. Viņš lasīja lekcijas farmācijas ķīmijā, zāļu formu tehnoloģijā, ārstniecības vielu izmeklēšanā un galenisko preparātu tehnoloģijā [31]. Viņa tuvākās līdzstrādnieces bija Milda Dūmiņa, kas vadīja darbus ārstniecības vielu izmeklēšanā, Zelma Bērzkalne, kas pārzināja praktiskās nodarbības zāļu formu tehnoloģijā, un Malvīne Baumanē, kura līdz apcietināšanai politisku motīvu dēļ, strādāja galenisko preparātu tehnoloģijas laboratorijā. J. Maizītes vadībā tika pētīti vietējo ārstniecības augu (paparžu) ekstrakti un terpentīnēļļas, izstrādātas divas kandidāta disertācijas. M. Dūmiņa 1948. gadā aizstāvēja disertāciju "*Parastās priedes terpentīna pašoksidēšanās produkti*", bet V. Jaunsila-Vaverāne 1952. gadā disertāciju "*Papardes Dryopteris dilatata Asa Grey aktīvie kristāliskie komponenti*" [47].

Neraugoties uz lielo pedagoģisko un zinātnisko slodzi Ķīmijas fakultātē, J. Maizīte kādu laiku vadīja Medicīnas fakultātes Farmakoloģijas katedru un LPSR Zinātņu akadēmijas Ķīmijas institūta Farmācijas ķīmijas laboratoriju (1946–1950), kā arī lasīja lekcijas Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā [15]. Farmācijas ķīmijas laboratorijā viņš kopā ar A. Kļavu un A. Klūgu pētīja ārstniecības līdzekļus no vietējām izejvielām. Pēc kara J. Maizīte publicēja mācību grāmatu "*Ievads praktiskā farmācijā*" (1946) [48] un 3 zinātniskus darbus [49–51].

J. Maizītes sabiedriski politiskā raksturojamā, ko 1946. gada 4. decembrī devis LVU partijas sekretārs Z. Eglājs, ieskanās arī kritiska nots, kā tas Staļina laikā pieņemts par veco profesoru darbu: "*1946. gadā iecelts par dekāna palīgu farmācijas nodaļā, nav piegriezis pietiekošu uzmanību mācību darba organizācijā, ar ko nodaļā atklājušies vairāki lieli organizatoriski trūkumi. 1946. gadā VAPP'a apgādniecībā izdotajā mācību grāmatā prof. Maizīte ignorē padomju literatūru un izklāsts balstās galvenokārt uz vācu literatūru*" [29].

Farmakognozijas katedru līdz 1949. gadam vadīja prof. E. Svirlovskis. Pēc viņa nāves to pārņēma prof. J. Maizīte (1949–50). E. Svirlovskis lasīja lekcijas farmakognozijā un mikroskopijā. Veica pētījumus par velna rutka ķīmisko sastāvu, kuri publicēti 1949. gadā [52]. E. Svirlovska tuvākā palīdzība bija Marta Liepiņa. Praktiskās farmācijas katedru līdz 1949. gadam vadīja doc. V. Šķilters, kuru 1947. gadā pārtarificēja par vec. lektoru. Viņš lasīja lekcijas tiesu ķīmijā, publicēja darbu par Limbažu dziednieciskajām dūņām (1952) [53].

No 1944 līdz 1950. gadam Farmācijas nodaļas mācītbspēki izstrādājuši 4 kandidāta disertācijas, no kurām līdz 1950. gadam aizstāvētas trīs (V. Grīnšteins, M. Dūmiņa, M. Alberta), bet viena vēlāk (V. Jaunsila); publicētas 2 mācību grāmatas, izstrādāti 8 zinātniskie darbi.

Ķīmijas fakultātes Farmācijas nodaļu no 1945 līdz 1950. gadam beiguši 70 ķīmiķi un 72 farmaceiti, bet farmācijas tehnoloģijas (1951–53) specialitāti – 30 farmaceiti tehnoloģi (7. tab.) [6].

Liels zaudējums Farmācijas nodaļai bija profesora E. Svirlovskas nāve 1949. gadā un profesora J. Maizītes – 1950. gadā, kā arī docentes I. Robežnieces aiziešana no fakultātes 1948. gadā acu slimības dēļ. Lielo pārmaiņu laikā nepalika neviena autoritatīva mācību spēka. Katedru skaitu reducēja līdz divām. Lai gan 1949. gadā PSRS Augstākās izglītības ministrija izdeva pavēli Farmācijas nodaļu pievienot Medicīnas fakultātei, bet LVU rektors – pavēli pārņemt tās inventāru Medicīnas fakultātes bilancē, reāli farmaceiti pievienojās mediķiem tikai 1951. gada februārī, kad ar PSRS Ministru Padomes un LPSR Ministru Padomes lēmumu uz LVU Medicīnas fakultātes bāzes bija jānodibina Rīgas Medicīnas institūts ar Ārstniecības, Stomatoloģijas un Farmācijas fakultāti [54].

Nodibinoties Rīgas Medicīnas institūtam, I. Robežnieci aicināja atpakaļ darbā. No 1951. gada līdz aiziešanai pensijā 1959. gadā viņa vadīja Farmakognozojijas katedru. Vairākus gadus viņa sabiedriskā kārtā veica arī dekāna pienākumus. Farmācijas fakultāti oficiāli izveidoja tikai 1954. gadā. Par tās pirmo dekāni (1954–62) kļuva Vilma Jaunsila, kas RMI Farmācijas fakultātē nostrādāja 25 gadus (1950–75) [54].

1948. gadā LVU Farmācijas nodaļu beigusi ievērojamā heterogēnās katalīzes pētniece, Latvijas Zinātņu akadēmijas goda locekle (1992), Organiskās sintēzes institūta direktora vietniece (1957–75), Latvijas Farmaceitu zinātniskās biedrības priekšsēdētāja (1977–94), ķīmijas doktore (1976) Marija Šimanska-Tarvida (1922.g. 23. apr. Daugavpilī – 1995.g. 19. jūl. Rīgā), kā arī Organiskās sintēzes institūta līdzstrādniece, Valsts prēmijas laureāte, ķīmijas zinātņu kandidāte (1952) Velta Zelmene-Vītola (dzim. 1915) un Galvenās aptieku pārvaldes kontrolanalītiskās laboratorijas vadītāja (1958–76) Margarita Vēja-Rullīņa (1914. gada – 1982. gada 30. aug.). Farmācijas nodaļā mācījās (1946–1951). Galvenās aptieku pārvaldes priekšnieces vietniece (1956–61), priekšniece (1961–92) Tamāra Klimoviča (dzim. 1927) un ievērojamā farmakognozijas speciāliste, ārstniecības augu grāmatas autore, RMI Farmācijas fakultātes vecākā pasniedzēja (1957–85) Helēna Rubīne (dz. 1924).

Literatūra

1. Latvijas Universitāte: 1919–1929. – Rīga: LU, 1929. – 615 lpp.
2. Latvijas Universitāte divdesmit gados / 1. d., red. L. Adamovičs, 2. d. red. K. Straubergs. – Rīga: LU, 1939.
3. *Ķešāns A.* Ķīmija // Latviešu konversācijas vārdnīca: 11. sēj. – Rīga: A. Gulbis, 1934–1935. – 22456–22467. sl.
4. Zinātne Tēvzemei divdesmit gados: 1918–1938. / red. L. Adamovičs. – Rīga, 1938. – 412 lpp.
5. *Stradiņš J.* Ķīmija Latvijas universitātē: 1919–1940 // Par tehnikas vēsturi Latvijas PSR. – Rīga, 1964. – 6.sēj. – 5.–24. lpp.
6. Pēteru Stučkas Latvijas valsts universitāte 40 gados (1919–1959). – Rīga, 1950. – 456 lpp.
7. *Vigestāne R.* Augstākās farmaceutiskās izglītības sākotne Latvijā // Rp.: Informatīvs un zinātniski praktisks farmācijas žurnāls. – 1995. – Nr.1. – 13.–18.lpp.
8. Ķīmijas fakultātes zinātniskais un pedagoģiskais personāls / Hron. kārtībā sast. A. Ķešāns. – [R], 1938. – 173 lpp. [Rokraksts glabājas Latvijas ķīmijas vēstures muzejā; 12. fonds.]
9. *Kazeroškis K.* LU Ķīmijas fakultātes Farmācijas nodaļa // *Universitas*. – 1970. – Nr. 25. – 13.–22. lpp.
10. *Grosvalds I.* Ķīmijas fakultātes Farmācijas nodaļai veltīts kolokvijs // LPSR ZA Vēstis. – 1979. – Nr. 6. – 136.–138. lpp.
11. *Гросвальд И.* Развитие фармацевтического отделения Латвийского государственного университета (1919–1950) // Основные направления развития фармации: Тез.докл.съезда фармацевтов Латв. ССР. – Рига, 1984. – С. 351–356.
12. *Grosvalds I.* Latviešu farmaceiti trimdā // Rp.: Informatīvs un zinātniski praktisks farmācijas žurnāls – 1993. – Nr. 1. – 19.–23. lpp.
13. *Grosvalds I., Alksnis U.* Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes Farmācijas nodaļa (1919–1950) // 1997. g. 25.–28. janv. Tēzes – Rīgā, 1997. – 41 lpp.
14. *Vīksna A.* Pa ārstu takām [arī par J. Kupci, J. Maizīti, E. Svirlovski]. – Rīga: Avots, 1990. – 175 lpp.
15. *Stradiņš J.* Latvijas farmācijas augstākās izglītības 75 gadu ceļš // No Grindeļa līdz mūsdienām. – Rīga: *Grindex*, 1996. – 96.–101. lpp.
16. *Vīksna A.* Vecās aptiekas. – Rīga: Zinātne, 1993. – 160 lpp.
17. Latvijas medicīnas darbinieku biogrāfijas // Populāra medicīnas enciklopēdija. Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1985. – 573.–616. lpp.
18. Latvijas universitātes Farmācijas nodaļa (1919.–50.) // Latvijas ķīmijas vēstures muzejs (LĶVM), 25. fonds, 1. lieta.
19. *Eduards Zariņš* // Latvijas Valsts Vēstures arhīvs (LVVA). 7427 f., 13. apr., 1974. l., 137. lp.
20. *Eduards Zariņš* // LĶVM 28. fonds, 1. lieta.

21. *Zariņš E.* Piens un piena preparāti. – Rīga: Latviešu biedrības Derīgo grāmatu nodaļa, 1922. – 78 lpp.
22. *Zariņš E.* Uztura vielu ķīmija. – Rīga: Valters un Rapa, 1930. – 385 lpp.
23. *Zariņš E.* Dzeramais ūdens, tā izmeklēšana un novērtēšana. – Rīga, 1932. – 76 lpp.
24. *Zariņš E.* Alkoholiskie dzērieni un to izmeklēšana. – Rīga: Grāmatrūpnieks, 1933. – 109 lpp.
25. *Zariņš E.* Vitamīni, hormoni, fermenti un to nozīme uzturā. – Rīgā: Latv. farmaceitu biedrība, 1938. – 90 lpp.
26. Irene Robežnieks // LVVA 7427. f., 13. apr., 1461. l., 117 lp.
27. Irene Robežnieks // LKVM, 29. fonds, 1. lieta.
28. *Rubīne H.* Irēna Robežniece – izcila Latvijas farmaceite un uzturzinātniece // No Grindeļa līdz mūsdienām. – Rīga: *Grindex*, 1996. – 118.–122. lpp.
29. Jānis Maizīte // LVVA 7427. f., 13. apr., 1082. l., 287 lpp.
30. Jānis Maizīte // LKVM. – 26. fonds, 1.–3. lieta.
31. *Jaunsila V., Šimanska M., Stradiņš J.* Jānis Maizīte un viņa ieguldījums Latvijas farmācijas attīstībā // No Grindeļa līdz mūsdienām. – Rīga: *Grindex*, 1996. – 108.–117. lpp. Arī krievu val. // Latvijas PSR ZA Vēstis. – 1987. – Nr. 12. – 106.–115. lpp.
32. *Ērmanis P.* Stīkbūtnes Ķemeru dūņās // Latvijas Farmaceitu žurnāls. – 1938.
33. Jānis Kupcis // LVVA 7427. f., 13. apr., 925. l., 88. lpp.
34. *Kupcis J.* Siguldas un apkārtnes minerālūdeņi // Latvijas Farmācijas Žurnāls. – 1925. – Nr. 4. – 111.–122. lpp.
35. *Kupcis J.* Pētījumi par joda saturu Latvijas kākšļa izplatīšanās noskaidrošanai // Latvijas Universitātes Raksti. – 1930. – 425.–453. lpp.
36. *Šķilters V.* Daži datu par cilvēka zarnu parazītu izplatīšanos Latvijā (sevišķi Latgalē) // LU Raksti. – Ķīm. fak. – III. – 5. – 1936. – 145.–228. lpp.
37. Jūlijs Rumments // LVVA, 7427. g., 13. apr., 1522 l., 46 lp.
38. Eduards Svirlovskis // LVVA, 7427 f., 13. apr., 1667 l., 147 lpp.
39. Eduards Svirlovskis // LKVM, 27. f., 1. lieta.
40. *Svirlovskis E.* Mikroskops un tā lietošana. – Rīga: F. Vītuma izd., 1927. – 79 lpp.
41. *Svirlovskis E.* Farmakognozija. – Rīga: LU, 1940. – 228 lpp.
42. Diplomdarbi (1930.–1944.) LU Ķīmijas fak. // LKVM 8. fonds, 1. – 67. lpp.
43. Краткий обзор научно-исследовательских работ химического факультета Латвийского Государственного университета за период с 1944 по 1957 г. // Ученые записки. Том XV, Химический факультет, V. – Рига: ЛГУ, 1957. С. 187–224.
44. *Bambers K., Grīnšteins V.* Kvantitatīvā analīze. – Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1946. – 220 lpp.
45. *Grīnšteins V.* Vielu poliploidās aktivitātes un mitozes indes funkciju atkarība no ķīmiskās konstitūcijas un alkaloidu daudzuma palielināšanās poliploidās *Datura stramonium* formās: Disertācijas autoreferāts. – Rīga, 1947.

46. *Grīnšteins V.* Pētījumi par C vitamīna biosintēzi augos // LVU Zinātniskie raksti: Ķīmijs fak. II. – Rīga, 1952. – 223 lpp.
47. *Ваверане В.* Кристаллические действующие вещества папоротника раскидистого – *Dryopteris dilatata* Asa Gray: Автореферат диссертации. – Рига, 1951.
48. *Maizīte I.* Ievads praktiskā farmācijā. – Rīga: VAPP Grāmatu apgāds, 1946. – 288 lpp.
49. *Maizīte J.* Latvijas PSR ražotā terpentīne||a // LVU Zinātniskie raksti: Ķīm. fak. I. – Rīgā, 1949. – 36 lpp.
50. *Maizīte J.* Par alililocionata noteikšanu farmaceitiskos preparātos: Latvijas PSR teritorijā audzēto melno sinepju sastāvs // LVU Zinātniskie raksti: Ķīm. fak. I. sēj. – Rīga, 1949. – 66. lpp.
51. *Маизите Я., Клява А., Клуга А.* О составе и глистогонном действии пижмы // Труды института химии: – Том. I. – Рига: АН Латв. ССР, 1950. – С. 101–126.
52. *Svirlovskis E.* Par *Cicuta viroza* – velna rutka ķīmisko sastāvu // LVU Zinātniskie raksti: Ķīm. fak. I. – Rīga, 1949. – 34. lpp.
53. *Šķilters V.* Limbažu dziedniecības dūņas // LVU Zinātniskie raksti: Ķīmijs fak. II. sēj. – Rīga, 1952. – 243. lpp.
54. *Vīksna A.* Rīgas Medicīnas institūta dibināšana // Latvijas Ārsts. – 1997. – Nr. 11. – 699.–709. lpp.

The Pharmacy Department of the Faculty of Chemistry of Latvia's University (1919–1950) (Summary)

By Ilgars Grosvalds, Uldis Alksnis, Augusts Ruplis and Imants Meirovics

The formation and activities of the Pharmaceutical department has been described. Records have been given concerning its academical and scientific activities, the teaching staff and the students of the pharmaceutical faculty.

Ilgars Grosvalds, Dr. ing.

Uldis Alksnis, Dr. chem.

Augusts Ruplis, Dr. chem. habil.

Imants Meirovics, Dr. chem.

Latvijas Ķīmijs vēstures muzejs

Kronvalda bulv. 4, Rīga LV 1010, Latvija